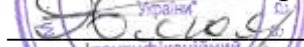

Національна академія наук України

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ХАРЧОВОЇ БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ГЕНОМІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ДУ «ІХБГ НАН України»
академік НАН України

Ярослав БЛЮМ
наказ №22 від «29» травня 2024 р.

ПОЛОЖЕННЯ

про аспірантуру

Державної установи «Інститут харчової біотехнології та геноміки
Національної академії наук України»

«СХВАЛЕНО»

Вченою радою
ДУ «ІХБГ НАН України»
протокол № 15
від «29» листопада 2016 р.

«СХВАЛЕНО»

Вченою радою
ДУ «ІХБГ НАН України»
протокол № 7
від «29» травня 2024 р.

Київ -2024

Вступ

Це Положення про аспірантуру розроблено відповідно до:

- Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII;
- Постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)»;
- розпорядження Президії Національної академії наук України від 25.04.2016 р. № 259 «Про діяльність наукових установ Національної академії наук України щодо надання освітніх послуг у сфері вищої освіти»;
- Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановами Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 та від 07 липня 2021 року № 762;
- Положень провадження освітньої діяльності Державної установи «Інститут харчової біотехнології та геноміки Національної академії наук України» далі - ДУ «ІХБГ НАН України»).

Зміни та доповнення в Положення вносяться у зв'язку із змінами законодавства України.

1. Загальні положення

1.1. Підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в пріоритетних сферах біологічних наук здійснюється ДУ «ІХБГ НАН України з 2008 року і є складовою системи неперервної освіти, яка реалізується в Інституті.

1.2. Аспірантура при ДУ «ІХБГ НАН України» створена розпорядженням Президії НАН України від 24 грудня 2008 року № 757 і веде підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації за спеціальністю 091 Біологія / Біологія та біохімія за ОНП «Біотехнологія, Молекулярна генетика, Цитологія, клітинна біологія, гістологія».

1.3. Відкриття й закриття аспірантури та контроль за її діяльністю здійснює Президія НАН України, науково-методичне керівництво та ліцензування діяльності - Міністерство освіти та науки України, акредитацію ОНП – Національне агенство забезпечення якості вищої освіти.

Навчання в аспірантурі здійснюється у денній формі (з відривом від виробництва).

1.4. З 2016 року підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації здійснюється на основі ліцензії Міністерства освіти і науки України щодо здійснення освітньої діяльності закладу освіти у сфері вищої освіти наказ МОН України від 16.01.2023 № 20-л (ЛВ 03618-000065 від 2 листопада 2016 року, наказ МОН України № 966 від 11.08.2016 «Про ліцензування освітньої діяльності на третьому освітньо-науковому рівні»).

2. Мета і завдання аспірантури

2.1. Метою навчання в аспірантурі є підготовка фахівців здатних розв'язувати комплексні проблеми біології у процесі проведення дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики у сферах клітинної біології та молекулярної генетики, геноміки та біоінформатики, молекулярної біотехнології рослин та біобезпеки, розробці нових молекулярних біотехнологій та

нанобіотехнологій рослин, наукових засад ресурсозаощаджувальних технологій, пошуку нових видів харчових продуктів та біопалива з біомаси для розв'язання проблем у сферах діяльності господарській, медичній, раціонального природокористування.

2.2. Основним завданням аспірантури є забезпечення умов і можливостей для підготовки компетентних фахівців здатних до самостійного виконання оригінальних наукових досліджень, результати яких матимуть фундаментальне та практичне значення, сприятимуть розвитку нових технологій та рішенню проблем суспільства в аспекті сталого розвитку .

2.3. Область професійної діяльності випускників, що освоїли програму аспірантури, включає наукову та викладацька діяльність в закладах науки, освіти усіх рівнів та бізнес-секторі у сфері біології. Випускники можуть обіймати відповідні посади згідно класифікатора професій України (ДК 003: 2010) у наукових установах НАН України, закладах вищої освіти МОН України, підприємствах/лабораторіях біологічного, медичного, біотехнологічного профілю різної форми власності та підпорядкування.

2.4. Діяльність аспірантури узгоджується зі Статутом, Стратегією розвитку ДУ «ІХБГ НАН України» та визначається даним Положенням.

3. Порядок прийому до аспірантури

3.1. До аспірантури ДУ «ІХБГ НАН України» для здобуття наукового ступеня доктора філософії на конкурсній основі приймаються особи, які здобули ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста) – 7 рівень Національної рамки кваліфікації (НРК7) та стан здоров'я яких не може стати на заваді виконання наукової складової.

3.2. Аспірантура реалізує денну форму навчання. Термін навчання в аспірантурі – 4 роки. Вікових обмежень немає.

3.3. Підготовка аспірантів за державним замовленням здійснюється на підставі угод, понад державне замовлення - на підставі контрактів.

3.4. Прийом до аспірантури проходить щорічно у терміни, визначені Президією НАН України.

3.5. ДУ «ІХБГ НАН України» розміщує на сайті Інституту оголошення про конкурсний прийом до аспірантури не пізніше ніж за 3 місяці до початку прийому із зазначенням наукової спеціальності, термінів та умов прийому, переліку необхідних документів.

3.6. Для проведення прийому до аспірантури створюється приймальна комісія ДУ «ІХБГ НАН України». Члени прийальної комісії призначаються директором ДУ «ІХБГ НАН України» із числа керівників наукових структурних підрозділів, а також передбачуваних наукових керівників аспірантів.

3.7. Заява про прийом до аспірантури подається вступником на ім'я директора ДУ «ІХБГ НАН України».

3.8. Інститут зобов'язаний:

- Ознайомити вступника зі своїм Статутом, ліцензією на здійснення освітньої діяльності, сертифікатом про акредитацію, з ОНП та іншими документами, що регламентують організацію і здійснення освітньої діяльності в аспірантурі;

- Роз'яснити вступнику права і обов'язки аспіранта.

3.9. Заява вступника до аспірантури візується після надання таких документів:

- Копії документа (одного з документів), що посвідчує особу, передбаченого Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство, посвідчують особу чи її спеціальний статус»;
- копії військово-облікового документа (для військовозобов'язаних – військового квитка або тимчасового посвідчення військовозобов'язаних, для призовників – посвідчення про приписку до призовних діляниць, для резервістів – військовий квиток);
- копії документа державного зразка про здобутий ступінь магістра (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста), на основі якого здійснюється вступ, і копію додатка до нього;
- чотирьох кольорових фотокарток розміром 3 x 4 см;
- медичної довідки про стан здоров'я за формою № 086/о;
- дослідницької пропозиції;
- копій опублікованих наукових праць і винаходів (за наявності);
- копій сертифікатів, дипломів, грамот тощо.

Паспорт, диплом про вищу освіту (з додатком), посвідчення про складання кандидатських іспитів (за наявності) вступник пред'являє особисто.

3.10. Рішення про допуск до складання вступних іспитів до аспірантури виноситься приймальною комісією за результатами співбесіди, розгляду додаткової пропозиції та поданих наукових праць з урахуванням письмового висновку передбачуваного наукового керівника, про що вступник до аспірантури повідомляється у тижневий термін.

Приймальна комісія може відмовити вступнику у допуску до складання вступних іспитів до аспірантури у зв'язку з неподанням у встановлений термін усіх або окремих вищенаведених документів або поданням їх після закінчення встановленого терміну.

3.11. Конкурсний відбір для здобуття ступеня доктора філософії в аспірантурі ДУ «ІХБГ НАН України» здійснюється за результатами вступних іспитів:

- зі спеціальності 091 Біологія та біохімія (в обсязі стандарту вищої освіти магістра);
- з іноземної мови за програмою, яка відповідає рівню B2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Умовою допуску до вступного іспиту з іноземної мови є успішне складання ЄВІ в 2023 або 2024 році з оцінкою за тест з іноземної мови не менше ніж 130 балів та ТЗНК не менше 100 балів;
- презентації дослідницької пропозиції;
- навчальних/наукових досягнень.

3.12. Вступний іспит зі спеціальності 091 Біологія та біохімія проводиться екзаменаційною комісією ДУ «ІХБГ НАН України». Знання вступників до аспірантури на вступному іспиті зі спеціальності оцінюються за 100-бальною шкалою, відповідно до затверджених Екзаменаційною комісією критеріїв оцінювання вступного іспиту. Вступники, які набрали менше 60 балів, позбавляються права участі в конкурсі. Ваговий коефіцієнт іспиту – 0,7.

3.13. Вступний іспит з іноземної мови проводить Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України <https://langcenter.kiev.ua> . Результати іспиту оцінюються за 100-бальною шкалою. Ваговий коефіцієнт іспиту – 0,2. Умовою допуску

до вступного іспиту з іноземної мови є успішне складання ЄВІ в 2023 або 2024 році з оцінкою за тест з іноземної мови не менше ніж 130 балів та ТЗНК не менше 100 балів. Єдиний вступний іспит (ЄВІ) – форма вступного випробування для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра на основі НРК6 або НРК7, а також для допуску до вступного іспиту з іноземної мови для вступу на навчання для здобуття ступеня доктора, яка поєднує тест загальної навчальної компетентності та тест з іноземної мови (англійської, німецької, французької, іспанської на вибір вступника), яке проводиться Українським центром оцінювання якості освіти відповідно до законодавства.

3.14. Особам, які допущені до складання вступних іспитів до аспірантури денної форми навчання, для підготовки та складання вступних іспитів надається один раз на рік додаткова оплачувана відпустка за місцем основної роботи з розрахунку 10 днів на кожний вступний іспит.

До відпустки не включається час проїзду від місця роботи вступника до місця знаходження аспірантури і назад. Витрати на проїзд та проживання несе вступник. Документом, який засвідчує право вступника до аспірантури на додаткову оплачувану відпустку, є повідомлення приймальної комісії за підписом директора ДУ «ІХБГ НАН України» про допуск вступника до складання вступних іспитів.

3.15. На підставі результатів вступних іспитів до аспірантури приймальна комісія приймає рішення щодо кожного вступника.

У разі одержання однакових оцінок переважне право при зарахуванні до аспірантури мають вступники, рекомендовані до вступу до аспірантури вченою радою певного вищого навчального закладу (факультету) чи наукової установи, які успішно закінчили магістратуру, або які склали всі чи декілька кандидатських іспитів.

Зарахування до аспірантури проводиться наказом директора ДУ «ІХБГ НАН України».

Про зарахування до аспірантури або про відмову в зарахуванні до аспірантури вступник повідомляється в п'ятиденний термін із дня прийняття приймальною комісією відповідного рішення. Дата зарахування до аспірантури є датою початку підготовки аспіранта.

3.16. Після закінчення прийому до аспірантури директор ДУ «ІХБГ НАН України» у п'ятиденний термін подає до Президії НАН України звіт про виконання плану прийому до аспірантури за рахунок державного замовлення.

3.17. Керівники підприємств, установ і організацій зобов'язані звільнити з роботи осіб, зарахованих до аспірантури з відривом від виробництва, в необхідний для своєчасного прибуття на навчання термін. Підставою для звільнення з роботи є копія наказу про зарахування особи до аспірантури.

4. Порядок навчання аспірантів

4.1. Взаємозобов'язання аспірантів, підготовка яких здійснюється за державним замовленням, та ДУ «ІХБГ НАН України» визначаються в угоді, якою передбачається своєчасне закінчення роботи над дисертацією, забезпечення відповідних умов праці тощо та відповідальність сторін у разі невиконання умов цієї угоди.

4.2. Підготовка аспірантів понад державне замовлення здійснюється на підставі контрактів, укладених між ДУ «ІХБГ НАН України» та вступниками (установами, організаціями та підприємствами, що направили їх на навчання), якими передбачається повне відшкодування витрат на їх підготовку, включаючи виплату стипендії.

4.3. Термін навчання в аспірантурі денної форми навчання складає чотири роки. В окремих випадках вчена рада ДУ «ІХБГ НАН України» може встановлювати термін навчання в аспірантурі диференційовано - від одного до чотирьох років з урахуванням обсягу наукового доробку і ступеня готовності дисертації. До терміну навчання в аспірантурі не включається період хвороби (тривалістю понад один місяць), знаходження у відпустці у зв'язку з вагітністю і пологами, по догляду за дитиною до досягнення трирічного віку, а також за відсутністю з інших поважних причин, передбачених законодавством України.

4.4. Особам, зарахованим за державним замовленням, стипендія призначається з дня їх зарахування, аспірантам, які навчаються в аспірантурі за контрактом, стипендія не виплачується.

4.4 Аспірантам можуть бути призначені в установленому порядку іменні стипендії, засновані на честь видатних діячів науки, культури, освіти, громадських діячів, а також засновані Президентом України, Кабінетом Міністрів України, а також державними і недержавними органами, підприємствами, установами і організаціями.

4.5 Аспіранти можуть бути направлені на стажування до провідних вітчизняних і закордонних наукових центрів. Витрати, пов'язані з їх відрядженням, проводяться згідно із законодавством України.

4.6. Аспірант має право на:

- користування навчально-виробничою та науковою базою ДУ «ІХБГ НАН України»;
- отримання всіх видів відкритої наукової інформації і наукового консультування;
- участь у науковій діяльності відповідного наукового структурного підрозділу ДУ «ІХБГ НАН України» та Інституту в цілому;
- переривання навчання з поважних причин із подальшим його продовженням. Тривалість і кількість переривань навчання, а також поважність причин визначаються вченою радою ДУ «ІХБГ НАН України»;
- щорічні канікули тривалістю до двох календарних місяців;
- роботу за сумісництвом відповідно до законодавства України;
- безпечні й нешкідливі умови навчання й праці;
- працевлаштування згідно з типовою угодою у разі зарахування на навчання за державним замовленням або контрактом (у разі навчання поза державним замовленням);
- участь в конкурсах;
- відтермінування в мирний час від призову в Збройні Сили.

4.7. Аспірант зобов'язаний:

- дотримуватися вимог законодавства, моральних та етичних норм поведінки, Етичного кодексу вченого України;
- глибоко оволодіти знаннями, практичними навичками, професійною майстерністю та підвищувати загальний культурний рівень;
- опанувати методологію проведення наукових досліджень;
- виконувати індивідуальний план роботи над дисертацією. Освітня складова Індивідуального плану роботи аспіранта передбачає складання кандидатських іспитів з іноземної мови та філософії, іспитів/заліків із навчальних обов'язкових та вибіркових дисциплін, педагогічну практику;

- звітувати про хід виконання Індивідуального плану на засіданні відповідного науково-дослідного структурного підрозділу і вченої ради ДУ «ІХБГ НАН України»;
- у встановлений термін захистити дисертацію;
- дотримуватися Статуту й правил внутрішнього розпорядку ДУ «ІХБГ НАН України».

4.8. Аспірант може бути відрахованим з аспірантури за грубе порушення правил внутрішнього розпорядку ДУ «ІХБГ НАН України», за вчинення протиправних дій, а також за невиконання індивідуального плану роботи без поважних причин, передбачених вищенаведеним пунктом.

Рішення про відрахування аспіранта приймає Вчена рада ДУ «ІХБГ НАН України», на підставі якого аспірант відраховується з аспірантури наказом директора ДУ «ІХБГ НАН України».

Аспірант, який був зарахований до аспірантури за державним замовленням і відрахований через зазначені причини, відшкодовує вартість навчання згідно із законодавством України.

4.9. Кожному аспіранту відповідним наказом директора ДУ «ІХБГ НАН України» призначається науковий керівник, як правило, доктор наук або за рішенням Вченої ради, як виняток, кандидат наук.

Науковий керівник аспіранта здійснює наукове керівництво роботою над дисертацією, контролює виконання затвердженого ним індивідуального плану та несе особисту відповідальність за якісне написання аспірантом дисертації.

Кількість аспірантів, прикріплених до наукового керівника – доктора наук, не повинна перевищувати 5 осіб одночасно (разом із докторантами), а для наукового керівника – кандидата наук – 3 осіб, включаючи аспірантів, підготовка яких здійснюється поза державним замовленням.

На здійснення наукового керівництва відводиться щороку 50 академічних годин на одного аспіранта.

4.10. Тема дисертації та індивідуальний план роботи аспіранта після обговорення на засіданні відповідного науково-дослідного структурного підрозділу затверджуються вченою радою ДУ «ІХБГ НАН України» не пізніше двомісячного терміну після зарахування його до аспірантури.

4.11. Аспірант працює за індивідуальним планом роботи, не менше ніж два рази на рік звітує про його виконання на засіданні відповідного наукового структурного підрозділу, а раз на рік – на засіданні вченої ради та щорічно атестується науковим керівником. За результатами атестації відповідним наказом директора ДУ «ІХБГ НАН України» аспірант переводиться на наступний рік навчання або відраховується з аспірантури.

4.12. Вчена рада ДУ «ІХБГ НАН України» зобов'язана не менш як один раз на рік розглядати питання щодо підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів, переглядати склад наукових керівників та усувати від наукового керівництва осіб, які не забезпечують своєчасної і якісної підготовки аспірантів.

4.13. Переведення аспірантів до іншого вищого навчального закладу, наукової установи, а також на іншу форму навчання здійснюється директором ДУ «ІХБГ НАН України». Переведення аспірантів, які навчаються за цільовим призначенням, на іншу форму навчання може здійснюватися тільки за клопотанням організації, яка направила їх на навчання.

4.14. Аспірантам, які успішно виконують індивідуальний план роботи, за місцем роботи надається додаткова оплачувана щорічна відпустка тривалістю 30 календарних днів для складання кандидатських іспитів і виконання роботи над дисертацією та, за їх бажанням, протягом чотирьох років навчання – один вільний від роботи день на тиждень з оплатою його в розмірі 50 відсотків середньої заробітної плати працівника. До щорічної відпустки не включається час проїзду від місця роботи аспіранта до місця знаходження аспірантури і назад. Витрати на проїзд несе аспірант.

4.15. Протягом строку навчання в аспірантурі аспірант зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, та захистити дисертацію.

4.16. Відповідальність за рівень організації наукової підготовки в аспірантурі покладається на директора ДУ «ІХБГ НАН України».

5. Фінансові умови

5.1. Фінансування підготовки здобувачів вищої освіти в ДУ «ІХБГ НАН України» здійснюється:

- за рахунок видатків державного бюджету (державне замовлення) та за рахунок видатків місцевих бюджетів (регіональне замовлення);
- за кошти фізичних та/або юридичних осіб (на умовах договору, зокрема, за кошти грантів, які отримав заклад вищої освіти на проведення наукових досліджень, за якими передбачається підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії);
- за ваучерами.

5.2. Громадяни України мають право безоплатно (за кошти державного або місцевого бюджету) здобувати вищу освіту в ДУ «ІХБГ НАН України» на конкурсній основі відповідно до стандартів вищої освіти, якщо ступінь доктора філософії громадянин здобуває вперше. Фінансування навчання за державним або регіональним замовленням здійснюється в межах строку навчання за навчальним планом відповідної освітньої програми.

5.3. Громадяни України, які не завершили навчання за кошти державного бюджету або місцевого бюджету (за державним або регіональним замовленням) за певним ступенем вищої освіти, мають право повторного вступу для безоплатного здобуття вищої освіти в ДУ «ІХБГ НАН України» за умови відшкодування до державного бюджету коштів, витрачених на їх підготовку, відповідно до Порядку відшкодування коштів державного або місцевого бюджету, витрачених на оплату послуг з підготовки фахівців, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2015 року № 658. Ця вимога не застосовується до учасників бойових дій.

5.4. Громадяни України мають право безоплатно здобувати вищу освіту за другою спеціальністю в ДУ «ІХБГ НАН України»:

якщо за станом здоров'я вони втратили можливість виконувати службові чи посадові обов'язки за отриманою раніше кваліфікацією, що підтверджується висновками медико-соціальної експертної комісії, та в інших випадках, передбачених законом;

якщо мають направлення на навчання, видане державним (регіональним) замовником відповідно до законодавства.

5.5. Особи, які навчаються в ДУ «ІХБГ НАН України», мають право на навчання одночасно за декількома освітніми програмами у декількох закладах вищої освіти. Не допускається одночасне навчання за двома і більше освітніми програмами за державним або регіональним замовленням.

5.6. Проекти річних і перспективних планів прийому до аспірантури за державним замовленням розробляються ДУ «ІХБГ НАН України», затверджуються відповідно до чинного законодавства України і доводяться до Президії НАН України.

5.7. Кількість аспірантів, підготовка яких здійснюється поза державним замовленням, визначається щорічно з урахуванням можливостей забезпечення кваліфікованого наукового керівництва.

5.8. Аспіранти мають право виконувати на оплачувану роботу (за сумісництвом) за умови виконання індивідуального плану підготовки.

6. Керівництво аспірантурою

6.1. Діяльність аспірантури ДУ «ІХБГ НАН України» регламентується основними законодавчими документами і матеріалами у сфері вищої освіти і підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

6.2. Виконання і координація всіх видів робіт, пов'язаних з навчанням в аспірантурі, здійснюються відділами випусковим та аспірантури, очолюваним завідувачем, який призначається на посаду наказом директора і підпорядковується директору.

6.3. Щорічно відділ аспірантури представляє для Вченої ради інституту:

- звіт про роботу відділу аспірантури;
- розробку, оновлення, доповнення нормативно-правової бази освітньої діяльності Інституту.

7. Прикінцеві положення

Положення схвалюється рішенням вченої ради ДУ «ІХБГ НАН України» відповідно до законодавства та затверджується наказом директора ДУ «ІХБГ НАН України» і набуває чинності з моменту його затвердження.

Положення оприлюднюється на сайті ДУ «ІХБГ НАН України». Пропозиції щодо внесення змін і доповнень до затвердженого Положення мають право вносити науково-педагогічні працівники, здобувачі освіти, стейкхолдери. Отримані пропозиції аналізуються, структуруються та виносяться на розгляд вченої ради ДУ «ІХБГ НАН України». Після їх схвалення вченою радою ДУ «ІХБГ НАН України» затверджується нова редакція Положення наказом директора ДУ «ІХБГ НАН України». З моменту вступу в дію нової редакції Положення про організацію освітнього процесу в ДУ «ІХБГ НАН України», попереднє втрачає чинність.